

AFRIKA

Geografická poloha a členitost

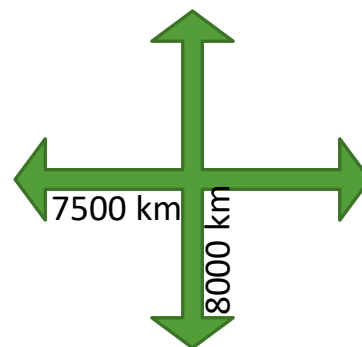
- 30 329 000 km², t.j. 20,3 % suchozemského povrchu
- druhý největší kontinent na Zemi.

Najsevernější bod kontinentu: Rás Ben Sekka - Tunisko

Najjužnější bod kontinentu: Strelkový mys – Južná Afrika

Najzápadnější bod kontinentu: Zelený mys - Senegal

Najvýchodnější bod kontinentu: Rás Hafún - Somálsko

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

- Málo členité pobrežie - málo veľkých zálivov
- Guinejský záliv, na severe zálivy Veľká Syrta a Malá Syrta.
- **ostrovy a polostrovy** - len 5 % rozlohy (Somálsky polostrov, Madagaskar, menšie ostrovy pri východnom pobreží - Pemba, Zanzibar, Mafia a v blízkosti Afrického rohu ostrov Sokotra. Vzdialenejšie sú početné drobné ostrovy sopečného pôvodu, ktoré ale nesúvisia vývojovo s africkou pevninou (Komory, Amiranty, Seychely, Maskarény). Sopečného pôvodu sú aj všetky ostrovy pri západnom pobreží Afriky: Madeira, Kanárske ostrovy a Kapverdské ostrovy
- **Najvyšším bodom** je sopečný masív Kilimandžáro s tromi vrcholmi – Kibo, Mawenzi a Shira. Dominantný je Kibo/Uhuru (5 895 m)
- **Najnižším bodom** je Assalská preliačina (-155 m)
- **Názov Afrika** je odvodený z názvu berberského kmeňa Afrigi (alebo Afridi) žijúceho na území dnešného Tuniska. K ďalším možným pôvodom slova Afrika patria: latinské slovo aprica vo význame slnečný, alebo grécke slovo aphrike vo význame bez chladu.

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

- prevaha rozsiahlych rovín a náhorných plošín
- Na základe geologicko – geomorfologického vývoja je možné Afriku rozdeliť na tri základné oblasti:

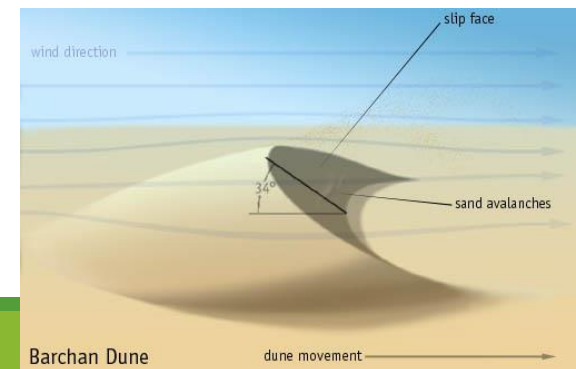
- Atlas (najvyšší vrch Džabal Toubkal)
- tabuľovú Afriku
- Východoafrickú vysočinu.

Sahara - 9 000 000 km² a zasahuje na územie dvanástich štátov. V centre Sahary vystupujú pohoria Ahaggar, Tibesti, Aïr a Dárfúr.

Piesková púšť – erg, zaberá z celkovej plochy Sahary iba 1/9.

Vetrom vznikajú dlhé priečne presypy, ktoré sa sťahujú z miesta na miesto.

V mladých vyvíjajúcich sa ergoch (juhozápad Mauritánie) sa **pieskové presypy (barchany)** pohybujú v priemere o 100 m ročne. Staré ergy (Veľký západný Erg) sú relatívne stabilné. Zo zanikajúcich ergov vietor odnáša piesočný materiál do iných oblastí.

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

Serir – Púštne oblasti, ktorých povrch je pokrytý štrkovými nánosmi alebo kamenitou sutinou sa nazývajúserir (napr. V Líbyi)

Hamada – Vyššie položené planiny a plošiny so strmými skalnými svahmi, z ktorých všetky jemnejšie častice odviaľ vietor. Majú kamenitý povrch a výrazné skalné tvary.

- Na západe pozdĺž pobrežia 1500 km dlhá púšť Namib
- Južnú časť Afriky vyplňajú Dračie vrchy
- Východ – Etiópska vysočina
- 4 klimatické pásma:
 - rovníkové s horúcim a vlhkým podnebím
 - pásmo rovníkových monzúnov s horúcim vlhkým letom a teplou suchou zimou,
 - extrémne suché pásmo tropických pasátov
 - subtropické (stredomorské) pásmo s príjemným podnebím

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

- 1/3 rozlohy Afriky zaberajú bezodtokové oblasti.
- prevažná časť územia je odvodňovaná do Atlantického oceánu (Níl, Kongo, Niger, Senegal, Gambia, Orange ai.) a menšia časť do Indického oceánu (hlavne Zambezi).
- Najdlhšou riekou Afriky, ale aj sveta je **Níl** (6 685 km). Hlavným zdrojom Nílu sú **Biely a Modrý Níl**, ktorých sútok leží pri meste Chartúm.
- na Níle vybudovaná Asuánska priehrada - zavlažovanie.
- Najväčšou riekou Afriky a druhou najväčšou na svete, je rieka **Kongo**
- vodopád Tugela (948 m, 2. miesto na svete), **Viktóriine vodopády** (128 m) na rieke Zambezi,
- Jazerá: Viktóriino jazero (Ukerewe, 3. miesto na svete) a jazero Tanganika (32 880 km², 7. miesto na svete, 2. najhlbšie na svete),

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

- Tropické vždy zelené dažďové pralesy
- trávnaté savany (35 % povrchu Afriky) s galériovými lesmi v riečnych údoliach,
- Trávnato-krovinaté polopúšte a púšte (xerofyty, sukulenty).

Živočíšstvo Afriky sa vyvinulo zo živočíšnych druhov, ktoré imigrovali do Afriky v mladších treťohorách z južnej Ázie a južnej Európy.

Iba na Madagaskare sa udržalo pôvodné starotreťohorné živočíšstvo, ktoré na pevnine takmer vyhynulo.

Územie sa delí na tri zoogeografické oblasti:

Holarktickú – sever a ostrovy v Atlantiku, fauna Sahary

etiópsku

Madagaskarskú – endemity (lemury, cibetky

K významným africkým národným parkom a prírodným rezerváciám patria Awash (Etiópia), Kilimandžáro, Serengeti, Ngorongoro (Tanzánia) ai.

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

- 1, 111 mld. obyvateľov.
- Priemerná hustota zaľudnenia 36,6 obyv. Na km²,
- Vysoká pôrodnosť – niekde prevyšuje 45 ‰.
- Vysoká dojčenská úmrtnosť (do 1 roku života): Sierra Leone (165 ‰), Libéria (157), Angola (154)
- K najväčším africkým mestám v rámci urbanizovaných celkov patria:
Káhira (Egypt, 14,7 mil. obyv.), Lagos (Nigéria, 11,3), Kinshasa (DR Kongo, 8,5), Johannesburg (Južná Afrika, 7,3), Chartúm (Sudán, 5,6), Alexandria (Egypt, 4,5)
- **Negatívne dopady – koloniálne obdobie – otroctvo**
- **Rôzne etniká:** negrilský typ - Pygmejovia, ktorí dosahujú malý telesný vzrast (priemerne 142 cm); bušmenský typ - Hotentoti a Bušmeni (Krováci, Sanovia), etniká patriace k tzv. kontaktnému etiópskemu typu, obyvateľstvo Madagaskaru (Malgaši), ktoré má znaky mongoloidnej aj negroidnej rasy.

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

- 4 jazykové rodiny:

1. afroázijská jazyková rodina – semitské jazyky, berberské jazyky, kušitské jazyky, čadské jazyky

2. konžsko – kordofánska jazyková rodina – nigerokonžské jazyky, kordofánske jazyky

3. nilosaharská jazyková rodina – saharské jazyky, nilotské jazyky, ostatné nilosaharské jazyky

4. khoisanská jazyková rodina

K najväčším africkým národom patria v súčasnosti Arabi Egypta, Hausovia, Arabi Alžírska, Fulbovia, Jorubovia a Arabi Maroka. **Hranice štátov**, ktoré boli vytvorené v koloniálnej ére **nezodpovedajú etnickým pomerom**. Práve etnická rôznorodosť územia prepojená s náboženskou štruktúrou a pomermi je najčastejšou príčinou **vzniku konfliktov v Afrike**.

- kresťanstvo a islám (väčšinoví sunniti). V niektorých krajinách sa tieto spory riešia ozbrojenou cestou (Nigéria, Sudán, Južný Sudán, Etiópia). Pre čierny kontinent je typické aj tradičné miestne náboženstvo – **animizmus** vo svojich rôznych podobách (viera v nadprirodzené bytosti a duchov, ktorí ovládajú človeka a celý jeho život) a z neho odvodený fetišizmus (uctievanie predmetov pre ich pomyselnú nadprirodzenú moc).

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

- Afrika patrí k najchudobnejším a najmenej rozvinutým kontinentom,
- hlavné problémy:
- silná orientácia na ťažobný priemysel,
- monokultúrne zamerané poľnohospodárstvo
- nedostatočne rozvinutý spracovateľský priemysel a služby
- nerozvinutá doprava
- zastarané strojové parky
- rozmiestnenie jednotlivých druhov dopravy,
- vysoký stav negramotnosti,
- nedostatok zahraničného kapitálu (najväčším investorom v Afrike je dlhodobo Čína),
časté kmeňové etnicko – náboženské konflikty, z ktorých viaceré mali charakter **genocíd** (Rwanda, Sudán, Somálsko ai.), rozsiahle oblasti paralyzované smrteľnými chorobami (malária, ebola, žltá zimnica, HIV/AIDS) a politiku skorumpovaných vlád, ktoré sa dopúšťali v mnohých prípadoch porušovania ľudských práv.

Na základe Indexu ľudského rozvoja, ktorý zostavuje OSN bolo všetkých 12 najnižšie postavených krajín v tomto rebríčku v roku 2013 z Afriky (176 až 187).

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

rýchly rast hospodárstva (Angola, Nigéria, Etiópia, Mozambik a Rwanda)

Africká únia (AÚ) – medzinárodná organizácia inšpirovaná integračným modelom Európskej únie, ktorá rieši otázky týkajúce sa súčasnej Afriky. AÚ má 54 členov. Jediným africkým štátom, ktorý nie je súčasťou AÚ je Maroko, ktoré túto organizáciu bojkotuje kvôli uznaniu existencie Západnej Sahary (Saharskej arabskej demokratickej republiky) a ktoré si samé nárokuje na toto územie.

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

25. mil. pr. Kr. v oblasti východnej Afriky žil predchodca človeka – Proconsul

40 000 pr. Kr. objavili sa predkovia moderného človeka Homo sapiens

4000 pr. Kr. začiatky rozmachu Egyptskej ríše

2700 pr. Kr. bola dobudovaná v tom čase najväčšia stavba sveta Cheopsova (Chufevova) pyramída

814 pr. Kr. Feničania založili Kartágo

450 pr. Kr. grécky historik Herodotos cestoval po Níle až k prvým kataraktom a napísal prvý zemepis Afriky

332 pr. Kr. Alexander Macedónsky dobyl Egypt a založil Alexandriu

146 pr. Kr. Rimania zničili Kartágo – Púnska ríša sa rozpadla

0 popis Afriky a celého vtedy známeho sveta od gréckeho historika, geografa a filozofa Strabóna

622 Muhammadov útek z Mekky do Medíny – začiatok šírenia islámu – nultý rok muslimského letopočtu (hidžra)

711 muslimovia rozšírili islám po celej severnej Afrike a cez Gibraltar vpadli na Pyrenejský (Iberský) polostrov
(slobodné mesto)

AFRIKA

Geografická poloha a členitosť

1500 začiatok obchodovania s otrokmi – ročne sa z Afriky vyviezlo približne 100 000 otrokov – úhrnné straty na obyvateľstve Afriky sa za cca. 350 rokov trvania obchodovania s otrokmi odhadujú na niekoľko desiatok miliónov (od 30 do 100)

1652 v Afrike žije približne 100 000 miliónov ľudí – Holanďania zakladajú Kapské Mesto

1847 pre prepustených amerických otrokov vznikla republika Libéria (slobodná krajina)

1867 v južnej Afrike objavili diamanty

1869 otvorili Suezský prieplav

1884 Berlínska konferencia – položené základy koloniálneho delenia Afriky

1960 tzv. Rok Afriky – 17 afrických štátov získava v tomto roku nezávislosť

1961 Juhoafrická únia sa prehlasuje za republiku – zosilňuje sa rasizmus a politika apartheidu

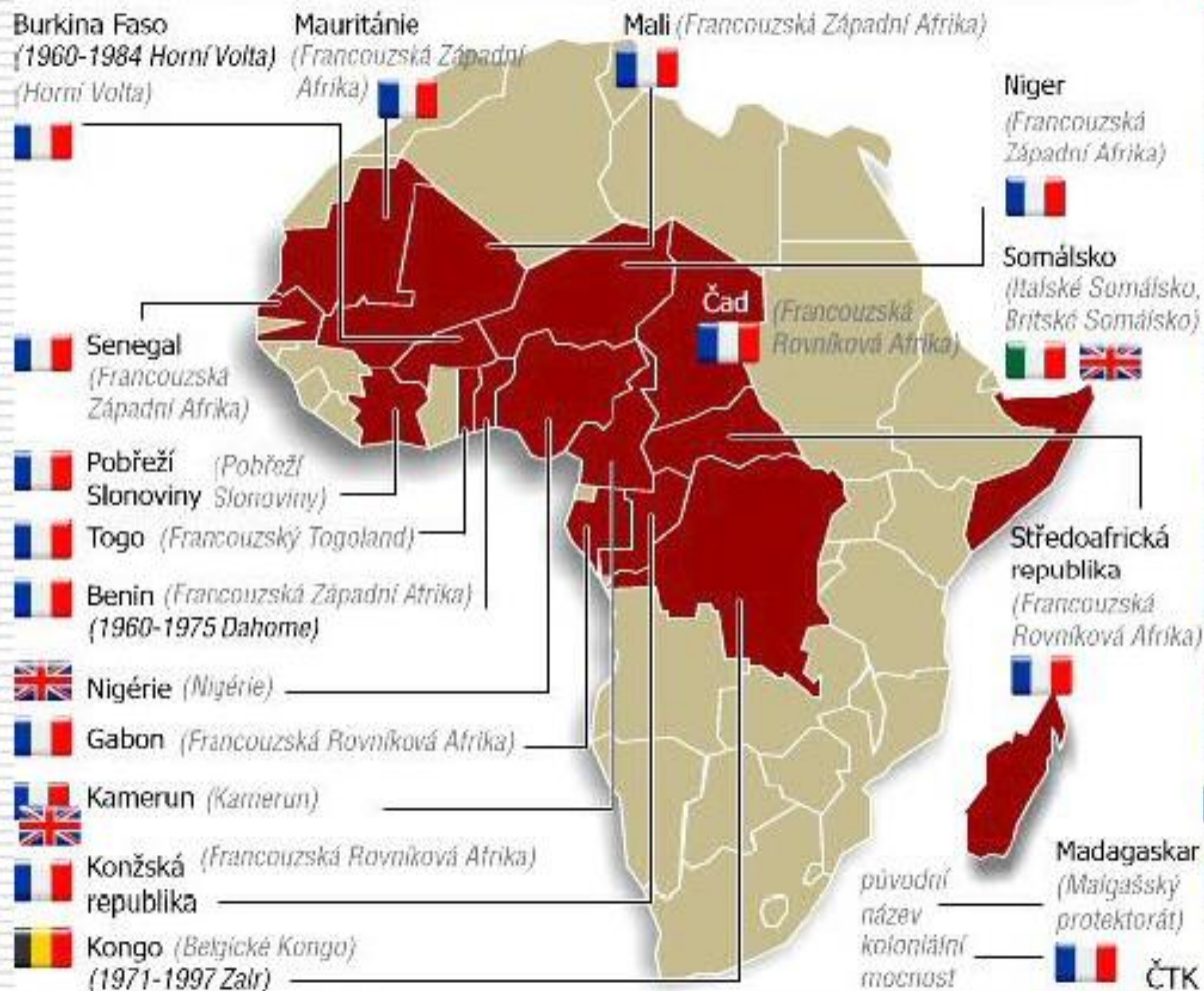
1994 definitívne odstránenie apartheidu v Južnej Afrike (oficiálnou štátnou politikou bol v rokoch 1948 – 1990)

1994 rwandská genocída – masové vyvražďovanie rwandských etník – Tutsiov a Hutuov – počty obetí sa odhadujú na cca. 800 000 až 1 milión

2011 (9. 7.) vznik Južného Sudánu

bantustany – umelo vytvárané historické samosprávne územia existujúce v rokoch 1959 - 1994 v JAR a v rokoch 1968 - 1989 v Namíbii pre pôvodné černošské obyvateľstvo z dôvodu ich rasovej segregácie, presadzovanej vtedajším režimom apartheidu

AFRICKÉ ZEMĚ, KTERÉ VYHLÁSILY NEZÁVISLOST V ROCE 1960

AFRIKA

Krajiny

1. Alžírsko	15. Guinea-Bissau	29. Mauritánia	41. Stredoafrická rep.
2. Angola	16. JAR	30. Maurícius	42. Sudán
3. Benin	17. Kamerun	31. Mozambik	43. Svazijsko
4. Botswana	18. Kapverdy	32. Niger	44. Tanzánia
5. Burkina	19. Keňa	33. Nigéria	45. Togo
6. Burundi	20. Komory	34. Pobrežie	46. Tunisko
7. Čad	21. Kongo	35. Rovníková	47. Uganda
8. Džibutsko	22. Lesotho	Guinea	48. Zambia
9. Egypt	23. Libéria	36. Rwanda	49. Zimbabwe
10. Etiópia	24. Líbya	37. Senegal	
11. Gabon	25. Madagaskar	38. Seychely	
12. Gambia	26. Malawi	39. Sierra Leone	
13. Ghana	27. Mali	40. Somálsko	
14. Guinea	28. Maroko		